

Τηλεοπτικός Δημοσιογραφικός Λόγος

Ενότητα 2: Η τηλεόραση: Στρατηγικές λόγου - Είδη
τηλεοπτικού λόγου

Περικλής Πολίτης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

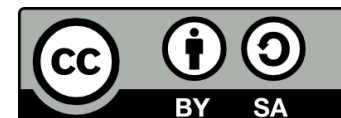

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ: ΜΙΑ **ΣΥΝΕΧΗΣ** ΕΠΑΦΗ

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ (1)

α. Η όραση και η ακοή

- Ραδιόφωνο, <ακοή> + όραση = Τηλεόραση
- Μια νέα μορφή «**τηλεπαρουσίας**» (αρχές της δεκαετίας του 1930)
- Αξιόλογο «μέσο **τεκμηρίωσης**» (το «μυστηριώδες της απευθείας μετάδοσης»)
- Μέσο (κρατικής) **προπαγάνδας** μεγάλου βεληνεκούς (Γερμανία)

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ (2)

β. Τεχνικά επιτεύγματα

- Αναμετάδοση θεαμάτων (π.χ. Ολυμπιακοί Αγώνες Βερολίνου, 1936)
- Αναμεταδόσεις τελετουργικού χαρακτήρα (π.χ. ενθρονίσεις βασιλιάδων)
- Σε πειραματική κατάσταση η τηλεόραση μέχρι το 1950

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ (3)

γ. Δημόσιο – ιδιωτικό

- **ΗΠΑ**: 1- καθεστώς ιδιωτικού δικαίου και εμπορικού ανταγωνισμού
2- δίκτυα τοπικών σταθμών με ψυχαγωγικό κυρίως πρόγραμμα
- **Ευρώπη**: 1- αρχή του δημόσιου μονοπωλίου (κυβερνητικός έλεγχος)
2- σχέδιο πολιτισμικού εκδημοκρατισμού (τηλεοπτική δραματουργία, ντοκιμαντέρ, εκπομπές εκπαιδευτικού περιεχομένου)

ΔΕΥΤΕΡΑ 11		Υ.Ε.Ν.Ε.Δ. 5	
Ε.Ι.Ρ.Τ. 11		13.00'	ΠΕΎΤΟΝ ΠΛΑΙΗΣ Έπανάληψη
12.57'	ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΖ ΑΠΟ ΜΕΡΑ ΣΕ ΜΕΡΑ	13.30'	ΠΑΙΔΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
13.00'	Στη συνέχεια από την καθημερινή μας ζωή	13.45'	ΣΚΑΚΙ
13.30'	ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ	14.00'	ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΣΤΙΣ ΔΥΟ
13.55'	ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΖ	14.30'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ
14.15'	ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΟΔΙΑ Ο συνθέτης Γ. Γεωργιάδης μελοποιεί στίχους νεοελλήνων συγγραφέων	14.40'	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ
14.45'	ΗΧΘ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ	17.30'	ΠΑΙΔΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
17.00'	ΑΚΟΥΤΕ	17.55'	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ
17.00'	Διαλεκτική μουσική	18.00'	ΜΑΡΙΟΝΕΤΕΣ
17.28'	ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΖ	18.25'	ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ
17.30'	Η ΤΖΟΥΜΠΟ ΚΑΙ Η ΠΑΡΕΑ ΤΗΣ	18.40'	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ
17.50'	ΔΑΣΗ	18.55'	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
18.15'	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ		Με την Τατιάνα Μαμάκη,
18.30'	ΚΙΝΗΣΗ		ΕΚΠΟΜΠΗ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ
18.45'	Με την Άλκη Εσσυγιάννου.		ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ
19.00'	ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ	19.10'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ - ΣΗΜΕΡΑ
19.00'	ΗΧΘ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ	20.00'	ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΥ 73
19.15'	Η ΜΑΓΙΣΣΑ		Κοινωνική αθηναϊκή νουδέλλα με
19.40'	ΔΠΟ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΘΩΟΝΗ ΣΤΗΝ ΜΙΚΡΗ		όστυνομικό περιεχόμενο. Γραμμένη από τον Δ. Ίωαννόπουλο. Με τους Λυκούργο Καλλέργη, την Νόρα Βαλοάμη, Λίλιαν Μηλιάτη.
20.00'	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ	20.30'	ΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ
	Έργο που γνώρισε έπιτυχία με γνώστους πρωταγωνιστές της ελληνικής σκηνής.		Με τον Ίκαρο.
		20.45'	ΑΛΑΤΙ ΚΑΙ ΠΙΠΕΡΙ
			Με τον Φρέντυ Γερμανό.
		21.30'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ
		22.00'	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΗ
			«Έγκλημα στα Κολωνάκι».
			Με τους Μάνο Κατράκη, Μπέτυ Άρσανήτη, Πέτρο Φυσούν.
20.30'	ΜΙΑ ΟΡΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΑΡΙΝΕΛΛΑ	22.40'	ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΘΕΑΤΡΟ
21.30'	ΗΧΘ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ		Μιά θεατρική έπιτυχία γυρισμένη ειδικά για την τηλεόραση.
22.00'	ΚΕΚΕΛΤΣΜΕΝΟΝ ΤΩΝ ΘΥΡΩΝ	00.30'	ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ ΣΕ 10 ΛΕΠΤΑ
	Με τους Κική Παπανικα, Άλεξο Κοτσέλη, Βασ. Ανδρονίδη, Μαρί Ρεκατζό, Γ. Μεταύλη.		Έπιμέλεια: Θεόφιλου Ζαμάνη
22.45'	ΧΡΥΣΗ ΘΩΟΝΗ		
	Μιά ταινία μεγάλου μήκους, που αποτελεί σφάλλο στην ιστορία του κινηματογράφου.		
00.30'	ΗΧΘ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ		
00.45'	ΤΟ ΑΥΤΙΑΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ		

Εικόνα 1: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1972

ΔΕΥΤΕΡΑ	
ΕΡΤ	Υ.Ε.Ν.Ε.Δ.
5.10 ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ (X)	5.00 ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ (X) παιδική έκπομπη
5.40 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	5.30 Η ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ (X) παιδική σειρά
6.05 ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΙ	6.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (X)
Τηλεοπτικό παιχνίδι με τον Χρήστο Οικονόμου	6.15 ΤΟ 24ΩΡΟ (X), ρεπορτάζ και συνεντεύξεις
6.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (X)	6.30 ΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟΙ ΣΑΣ (X)
6.40 ΤΟ ΙΚΑ	ΣΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ (X) στιγμιότυπα από την δραστηριότητα της Άεροπορίας.
6.50 Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΟΝΤΑ ΜΑΣ (X) Θέματα από την Μεγαλόνησο με τον Κώστα Σπέρζη	7.00 ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ (X) με την Α. Νικολαΐδου
7.05 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ (X) Ρεπορτάζ από το κόσμο του θεάτρου με την Δανάη Στρατηγάκη	7.15 Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ (X)
7.35 Η ΕΡΤ ΣΤΗΝ Β. ΕΛΛΑΔΑ (X)	8.30 Η ΚΡΑΥΓΗ ΤΩΝ ΛΥΚΩΝ (X) με τους: Μ. Άλφερη, Γ. Βογλη, Τ. Χρυσικάκο, Γ. Άργυρη, κ.α.
8.05 ΤΑ ΟΚΤΩ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ (X) Σύγχρονη σειρά	9.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (X)
9.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (X)	10.00 ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ «Κατακλιθείς»
9.40 ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ «Οιδίπους Τύραννος» του Σφοκλέους	12.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (X)
12.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (X)	

Εικόνα 3: ΜΑΪΟΣ 1981

ΔΕΥΤΕΡΑ 2		Υ.Ε.Ν.Ε.Δ. 5	
Ε.Ρ.Τ. 11		13.30'	ΠΑΝΟΡΑΜΑ
13.45'	ΚΑΘΕ ΜΕΣΗΜΕΡΙ	14.00'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ
14.15'	ΕΙΔΗΣΕΙΣ	14.15'	ΠΑΝΟΡΑΜΑ
14.30'	ΚΑΘΕ ΜΕΣΗΜΕΡΙ	17.30'	ΟΙ ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΕΣ
17.45'	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ	18.00'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ
18.00'	ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ	ΧΘΕΣ, ΣΗΜΕΡΑ, ΑΥΡΙΟ	
18.10'	ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ	18.30'	ΟΙ ΟΥΡΑΝΟΙ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ
18.20'	ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 9.000 ΧΡΟΝΙΑ	19.00'	ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΙ
18.45'	ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΘΩΟΝΗΣ		Μεταγωγλιτωμένη σειρά. Τα μέλη μιας αγροτικής οικογένειας, που αγωνίζονται για την επιβίωση τους.
19.00'	ΕΙΔΗΣΕΙΣ	19.50'	ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ
19.15'	Η ΕΡΤ ΣΤΗ Β. ΕΛΛΑΔΑ		Με την Άλκη Νικολαΐδου.
19.45'	ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	20.10'	Ο ΤΑΞΙΤΖΗΣ
20.05'	ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ		Με τον Θ. Κατσαδράμη.
21.00'	ΕΙΔΗΣΕΙΣ	21.00'	Ο ΔΡΟΜΟΣ
21.30'	ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ		Με τους Ν. Ρίζο, Μάρθα Καραγιάννη, Μαρία Ίωαννίδου.
23.30'	ΜΟΥΣΙΚΟ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ	21.30'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ -ΚΑΙΡΟΣ
24.00'	ΕΙΔΗΣΕΙΣ	22.00'	ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ
		24.00'	ΤΗΛΕΦΗΜΕΡΙΣ

Εικόνα 2: ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1978

Τηλεοπτικός δημοσιογραφικός λόγος

Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ (4)

δ. Παλαιο- / νεο-τηλεόραση

- προοδευτικό πέρασμα (δεκαετία 1970) της ευρωπαϊκής τηλεόρασης προς το αμερικανικό πρότυπο:

- *άνοιγμα στον ιδιωτικό τομέα*
- *αύξηση διαφημιστικής χρηματοδότησης*
- *πολλαπλασιασμός καναλιών*

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ (5)

- παλαιο-τηλεόραση:

- παιδευτικός προσανατολισμός,
- διαμεσολαβητές σε ασύμμετρη / ιεραρχική θέση με τους τηλεθεατές,
- διακεκομμένο πρόγραμμα,
- εκπομπές μεγάλης διάρκειας ζωής, με «ιεροτελεστική» λειτουργία

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ (6)

- νεο-τηλεόραση:

- αυξημένη πίεση πάνω στον τηλεθεατή,
- σκηνικά-σπιτικά,
- συνομιλιακό ύφος,
- προφορικότητα,
- μείξη ενημέρωσης και διασκέδασης

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (1)

α. Η φαντασιακή αμοιβαιότητα (=προσομοίωση της άτυπης, φιλικής συνομιλίας)

- Η **προσαγόρευση** του τηλεθεατή παρατηρείται από πολύ νωρίς
- Η **διασκεδαστική διάθεση** στην υπηρεσία της διυποκειμενικότητας
- Ο εκφωνητής ως **διαμεσολαβητής** της ενημέρωσης και ψυχαγωγίας (βλέμμα προσανατολισμένο στην κάμερα, ψευδαίσθηση οικειότητας και φαντασιακή αμοιβαιότητα)

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (2)

β. Δύο χαρακτηριστικές ιδιότητες της τηλεόρασης (vs κινηματογράφος)

- μια **τεχνική** ιδιότητα: η απευθείας τηλεμετάδοση εικόνων και ήχων

- Εισάγει τον αποδέκτη σε μια σχέση «**συγ-χρονικότητας**» με το μεταδιδόμενο συμβάν
- Είναι το θεμέλιο της ισχύος της τηλεόρασης, γιατί συμβάλλει στο να αποκτήσει ο θεατής ένα αίσθημα «**συμπαρουσίας**» (ακόμη και «συμμετοχής») στο συμβάν, ενόσω αυτό εκτυλίσσεται

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (3)

- μια **εκφωνηματική ιδιότητα**: το **προσανατολισμένο στην κάμερα βλέμμα**

- Το βλέμμα αυτό («**τα μάτια μέσα στα μάτια**») ευνοείται από την τηλεόραση, όπου αποτελεί αποκλειστικό **προνόμιο όλων των επαγγελματιών διαμεσολαβητών** (δημοσιογράφων, παρουσιαστών) και **ορισμένων δημόσιων προσώπων** (π.χ. πολιτικών ανδρών) όταν νομιμοποιούνται να απευθύνονται άμεσα (μετωπικά) στην κοινή γνώμη
- Το μετωπικό βλέμμα, εδραιώνοντας μια **προσαγορευτική** σχέση με τον αποδέκτη, γίνεται ο βασικός φορέας της «**επαφικής**» σχέσης με τον τηλεθεατή.

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (4)

- **γ. Προσωποποίηση και βεντετισμός**
 - Ο θεατής μέσω των βλεμμάτων εντάσσεται σε έναν «ομφάλιο χώρο» (στούντιο)
 - Εδραιώνεται μια διυποκειμενική σχέση, όπου το σώμα παίζει βασικό ρόλο
 - Το φαινόμενο της «προσωποποίησης» της ενημέρωσης
 - Ο βεντετισμός των δημοσιογράφων-παρουσιαστών και ορισμένων δημόσιων προσώπων που ικανοποιούν τα κριτήρια της τηλεφωτογένειας

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (5)

δ. Η εντύπωση της συμπαρουσίας (τηλεθεατή και επικαιρότητας)

- Τοποθετεί τον τηλεθεατή σε **άμεση σχέση με τον κόσμο** (απευθείας προσβάσιμος)
- «**Ψευδαίσθηση διαφάνειας**»
 (“Il est là, je le vois, il me parle”)
- **Εξιστορούμενα** συμβάντα (εξωτερικά): κατά πόδας παρακολουθήσής τους
- **Προκαλούμενα** συμβάντα (εσωτερικά): εκπομπές σε **στούντιο**

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (6)

ε. Η ανακατασκευή του πραγματικού

- Η **πλαisiώση** (καδράρισμα)

- Αποκόπτει ένα τμήμα του χώρου των συμβάντων
- Επιβάλλει κάποιες επιλογές
- Κατευθύνει την προσοχή του τηλεθεατή σε μια συγκεκριμένη σκηνή
- Παρουσιάζει τη σκηνή σύμφωνα με τις παραμέτρους
 - > της απόστασης
 - > των οπτικών γωνιών λήψης

B. ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΔΙ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ (7)

- Το μοντάζ

Πραγματοποιείται:

α. ταυτόχρονα με το φιλμάρισμα (όταν η μετάδοση είναι απευθείας)

β. σε δεύτερο χρόνο (όταν η εκπομπή είναι μαγνητοσκοπημένη)

- Εγκαθιστά **σημασιολογικές σχέσεις** ανάμεσα στα διάφορα πλάνα
- Οι σχέσεις αυτές είναι απλής **διαδοχής** αλλά και **αιτιότητας**
- Η τηλεοπτική εικόνα δεν παρουσιάζει απλώς το πραγματικό
- Η τηλεοπτική εικόνα ανακατασκευάζει το πραγματικό
- Η αφηγηματική συνοδεία της εικόνας (voice-over)
 - > αναμεταδίδει το πραγματικό (φωνή ρεπόρτερ)
 - > αγκυρώνει την εικόνα στο πραγματικό (φωνή-μαρτυρία)

Γ. ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΡΟΗ

α. Μια λογική ροής

- Τύπος («λογική του χώρου») vs. Τηλεόραση («λογική της ροής»)

β. Απουσία ιχνών

- Τύπος («αναδρομικές» αναγνώσεις) vs. Τηλεόραση (επί τόπου αναγνώσεις)

γ. Ένας «μακρολόγος»

- Οι «εκδοτικές τακτικές» των καναλιών δεν επιχειρούν αβέβαιες συμπαραθέσεις αυτόνομων εκπομπών ή προγραμμάτων

- Οι προγραμματισμοί αποτελούν σύνολα συνεκτικών και ενοποιητικών εκφορών

- Τα προγράμματα ενός καναλιού:

- διέπονται από κοινούς κανόνες δημιουργίας
- συντηρούν **σημασιακούς** δεσμούς (τόνος, μορφοποίηση, οπτική επένδυση)
- διαθέτουν επίσης **συντακτικούς** δεσμούς μέσω παρέμβλητων εικόνων (ζενερίκ, αναγγελίες επερχόμενων εκπομπών)
 - Ο μακρολόγος κάθε καναλιού είναι τόπος εκπομπής «αναγνωριστικών αξιών»

Δ. ΟΙ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΖΑΠΙΝΓΚ

α. Ένα παιχνίδι «αποδόμησης-αναδόμησης»

- Αστάθεια θέασης / ακρόασης
- Αυξανόμενη αυτονομία του τηλεθεατή απέναντι στον προγραμματισμό

β. Επαγγελματοποίηση του τηλεοπτικού κοινού;

- Η γέννηση ενός «νέου τηλεθεατή»
- Ο τηλεθεατής ασυνείδητα συμμετέχει σε έναν (ακόμη πιο έντονο) κατακερματισμό της τηλεοπτικής πρόσληψης και κατανάλωσης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ: ΕΚΛΕΠΤΥΣΜΕΝΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

ΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ: ΜΙΑ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ (1)

α. Το στούντιο ως «κεφαλή δικτύου»

- Το στούντιο και ο οργανωτικός του ρόλος
 - διαχειρίζεται ένα διαφοροποιημένο σύνολο από **εικόνες**:
 - α. **στιγμιότυπα** από το πεδίο των γεγονότων,
 - β. **πλάνα αρχείου**,
 - γ. **δραματοποιήσεις** αλλά και
 - δ. την **εικόνα του εαυτού του** (οθόνες, κάμερες)
 - αποτελεί ένα σκηνικό που δεξιώνεται διάφορους **τύπους ομιλητών**: δημοσιογράφους, δημόσια πρόσωπα, ήρωες συμβάντων, αυτόπτες μάρτυρες

ΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ: ΜΙΑ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ (2)

β. Ο παρουσιαστής: φορέας ταύτισης

- Η σχέση παρουσιαστή-τηλεθεατή *τυπικά* δεν είναι ασύμμετρη
- Ο παρουσιαστής ως *αντιπρόσωπος του τηλεθεατή*
- Ο παρουσιαστής, *φορέας ταύτισης* για τον τηλεθεατή, ζητά πληροφορίες:
 - από αρμόδιους δημοσιογράφους στο στούντιο
[ο *λόγος*]
 - από προκαταγεγραμμένες εικόνες [η *απεικόνιση*]
 - από απευθείας συνδέσεις με τον τόπο των συμβάντων
[το *πράγμα*]

ΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ: ΜΙΑ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ (3)

γ. Σκηνοθεσία (ανακριτικών) ερωτήσεων και συναισθημάτων του τηλεθεατή

- Η αξιοπιστία του παρουσιαστή δεν στηρίζεται στην υπεροχή του, σε πληροφόρηση και γνώση, έναντι του τηλεοπτικού κοινού
- Προκύπτει από την ικανότητα να σκηνοθετεί
 - α. τις *ερωτήσεις-ανακρίσεις* και
 - β. τα *συναισθήματα των τηλεθεατών*

ΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ: ΜΙΑ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ (4)

Αυτό φαίνεται από:

- τους τρόπους **εκφοράς** του λόγου του παρουσιαστή (χρήση **προσώπων**)

π.χ. μορφές προσωπικής ή συλλογικής έκφρασης («εγώ», «εμείς»)
μορφές προσαγόρευσης («εσύ», «εσείς»)

- τη **γλωσσική ποικιλία** του λόγου του παρουσιαστή

α. **εκφωνούμενος λόγος** που ακολουθεί την καθιερωμένη γλωσσική ποικιλία (standard variety) vs. εκφωνούμενος λόγος που περιλαμβάνει πολλά στοιχεία προφορικότητας και κοινωνικών διαλέκτων

β. **συνομιλιακός λόγος** «προσεγγμένος» (σαν γραπτός) vs. συνομιλιακός λόγος «αυθόρμητος» (σαν προφορικός)

- τη **φωνή** (χροιά, ύψος, ένταση / όγκος, τέμπο κ.ά.) και τις **εκφράσεις του προσώπου** του παρουσιαστή, που αφήνουν να διαφανούν οι αντιδράσεις του απέναντι στα γεγονότα της επικαιρότητας

ΤΟ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ: ΜΙΑ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ (5)

δ. Οι «φωνές» από το πεδίο των συμβάντων

Ακολουθίες εικόνων

- σχολιάζονται με *συνοδευτική φωνή* (voice-over) από τον παρουσιαστή, τον ρεπόρτερ ή έναν άορατο εκφωνητή που εκπροσωπεί τη φωνή του καναλιού
- προέρχονται από *ανταλλαγές* με πρακτορεία ειδήσεων ή άλλα κανάλια
- χαρακτηρίζονται από «*αναφορική ένδειξη*» (πλάνα αρχείου)
- κερδίζουν σε αποτελεσματικότητα με την «*εκφραστικότητα*» τους (υπερ-τεμαχισμένο μοντάζ, 'ρητορική' φωνή του παρουσιαστή)

«Ανταποκρίσεις»

- προέρχονται από *ειδικούς απεσταλμένους* στον τόπο των γεγονότων
- πραγματοποιούνται συνήθως *απευθείας* (αίσθηση αμεσότητας)
- πλαισιώνονται από *προκαταγεγραμμένες εικόνες*
- οργανώνονται γύρω από *τυπικά πλάνα του δημοσιογράφου* (ντεκόρ)

Προκαταγεγραμμένα ρεπορτάζ

- προέρχονται από «την πηγή του συμβάντος»
- είναι πολύ *σύντομα* σήμερα (μέση διάρκεια: 1.30')
- επιχειρούν να υποκαταστήσουν τα ίδια τα γεγονότα
- προσφέρουν συνήθως σε ακρόαση *φωνές (προβλέψιμων) αυτοπτών μαρτύρων*

Απευθείας μεταδόσεις

- είναι *ακαριαίες μεταδόσεις* αμέσως μόλις ξεσπάσει ένα συμβάν
- στηρίζονται σε μεγάλη *οικονομία ρητορικών μέσων* (μετωπικά καδραρίσματα, σταθερά πλάνα)
- το περιεχόμενό τους είναι συνήθως φτωχό
- βεβαιώνουν την «υπεροχή» της τηλεόρασης έναντι των άλλων Μέσων

Αναγκαίες αντισταθμίσεις

- Η τηλεόραση προσφεύγει σε μια **ποικιλία «φωνών»** που διασταυρώνονται και αντιπαρατίθενται ή αλληλοϋποστηρίζονται (εγγύηση αξιοπιστίας)
- Ο «πολυφωνικός μηχανισμός» της τηλεόρασης περιλαμβάνει:
 - α. **θερμά σχόλια απεσταλμένων** που υπονομεύουν την αντικειμενικότητα της είδησης (γεινίαση με τα συμβάντα, έλλειψη χρόνου) [**συναισθηματικότητα**]
 - β. **ψύχραιμα σχόλια παρουσιαστών / δημοσιογράφων** στο στούντιο οι οποίοι είναι αποστασιοποιημένοι από τα συμβάντα [**αξιοπιστία**]

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΡΕΠΟΡΤΑΖ (1)

α. Η θεματοποίηση της επικαιρότητας

- Το συγκεκριμένο είδος ειδησεογραφίας στηρίζεται σε *μετατόπιση της χρονικότητας* (δεν ενδιαφέρουν τα άμεσα γεγονότα)
- Δομείται πάνω σε μια *επιλογή φαινομένων που συσχετίζονται θεματικά*
 - επανατοποθετούνται μέσα στην ημερήσια διάταξη
 - υποβάλλονται σε αναλύσεις (αναζήτηση βαθύτερων αιτίων)
- Παρουσιάζεται συχνά στα δελτία ειδήσεων με τη μορφή «*φακέλων*»
- Ενθαρρύνει τον τηλεθεατή να στοχαστεί
- *Ανακατασκευάζει την επικαιρότητα* τεμαχίζοντάς την σε μεγάλες ενότητες

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΡΕΠΟΡΤΑΖ (2)

β. Μορφές σεναριοποίησης

- Τα μεγάλα ρεπορτάζ χρειάζονται *ερμηνευτικό σχέδιο*
- Η σεναριοποίηση βρίσκεται πίσω από όλες τις ειδησεογραφικές αφηγήσεις
- Τα μεγάλα ρεπορτάζ ευνοούν ποικίλες μορφές *σεναριοποίησης* (G. Leblanc)

α. «σενάρια παρελθόντος»

- επινοούνται όταν το συμβάν δεν μπόρεσε να καταγραφεί
- επιστρατεύονται εικόνες αντικατάστασης
- οργανώνονται σύμφωνα με ένα αρχετυπικό αφηγηματικό σχήμα

β. «ανασυγκροτημένα αναδρομικά σενάρια»

- έχουν ως πηγή έμπνευσης μια παρόμοια κατάσταση
- στηρίζονται σε ανασύσταση του συμβάντος, σε δραματοποίηση που κατευθύνεται από τον δημοσιογράφο

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΡΕΠΟΡΤΑΖ (3)

γ. Πράξεις «προσποίησης»

- Αυτή η δεύτερη μορφή σεναριοποίησης δεν είναι μορφή «απάτης» (βλ. ψεύτικες μετωπικές προσαγορεύσεις, προσομοιωμένες συνεντεύξεις)
- Συχνά δηλώνεται επί οθόνης (‘ανασύσταση’, ‘δραματοποίηση’ στις ΗΠΑ)
- Προϋποθέτει από μέρους του τηλεθεατή *συνείδηση της μίμησης*
- Μεγάλη *συνάφεια ανάμεσα στις γεγονοτικές και μυθοπλαστικές αφηγήσεις*
- **Μετατοπίζονται τα όρια ανάμεσα στο πλασματικό και το γεγονοτικό**

ΟΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΛΟΓΟΥ (1)

α. Η διαμόρφωση μιας «αλήθειας»

- Παρουσίαση λόγων (ομιλιών) που υποτίθεται ότι, μέσα από την αντιπαράθεσή τους, οδηγούν στη διαμόρφωση μιας «αλήθειας»
- **Διάλογος**
 - η λεκτική διάδραση είναι *έντονα επικοινωνιακή*
 - η λεκτική διάδραση *αποβλέπει σε ένα τέλος* (σκοπό, ολοκλήρωση)
 - η λεκτική διάδραση είναι *προσανατολισμένη επιχειρηματολογικά*
vs.
- **Συνομιλία**
 - η λεκτική διάδραση είναι *έντονα επικοινωνιακή*
 - η λεκτική διάδραση *δεν αποβλέπει σε ένα τέλος*
 - οι συνομιλητές *απλώς θίγουν κάποια θέματα*

ΟΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΛΟΓΟΥ (2)

β. Η πρόκληση ομιλίας

- Η τηλεόραση προσφέροντας ως θέαμα συνομιλιακές αντιπαραθέσεις δεν επιτελεί λειτουργία ρεπόρτερ αλλά «παρακινητή λόγων»:
 - παραγόντων της δημόσιας ζωής
 - ανώνυμων εκπροσώπων της κοινωνικής ζωής

ΟΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΛΟΓΟΥ (3)

γ. Η διπλή σκηνοθεσία

- **Λεκτική**

- οργανώνει τη λεκτική ανταλλαγή μέσα στον χώρο που κινηματογραφείται

- επηρεάζεται από:

- > τα *θέματα*

- > το *καταστασιακό πλαίσιο* (ντεκόρ, σκηνογραφία, γειτνιαστικές σχέσεις)

- > την κοινωνική / συνομιλιακή *ταυτότητα των συνομιλητών*

- **Οπτική**

- δημιουργεί τον τηλεοπτικό χώρο της συνομιλιακής αντιπαράθεσης

- ορίζει:

- > *επίπεδα* παρουσίασης των συνομιλητών («οπτικά κεφάλαια»)

- > *τρόπους* παρουσίασης των συνομιλητών (παράμετροι πλαισίωσης)

- > *οπτικές γωνίες* λήψης των συνομιλητών (ανώνυμες, προσωποποιημένες)

ΟΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΛΟΓΟΥ (4)

δ. Τηλεοπτικές αντιπαραθέσεις (debates)

- Η αντιπαραθέση στην υπηρεσία του εντυπωσιασμού
- Υπονόμευση της συνεργασίας και συνδημιουργίας του νοήματος, που είναι το θεμέλιο των κλασικών διαλόγων

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Περικλής Πολίτης.
«Τηλεοπτικός δημοσιογραφικός λόγος. Η τηλεόραση: Στρατηγικές λόγου -
Είδη τηλεοπτικού λόγου». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

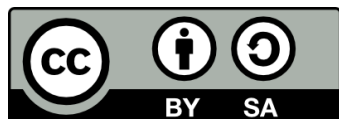
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: <Γιομελάκης Δημήτριος>
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

